

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-10-08

Vår referens

Beatrice Fischer

Förvaltningsjurist

beatrice.fischer@malmo.se

Remiss Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

GRF-2025-11900

Sammanfattning

Justitiedepartementet har skickat Utkast till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, som behandlar frågan om vid vilken ålder barn bör kunna straffas, på remiss till Malmö stad. Grundskoleförvaltningen avstyrker förslaget om att straffbarhetsåldern sänks till 13 år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Grundskoleförvaltningen vill särskilt lyfta fram att utkastet genomgående saknar tillfredsställande resonemang om skolplikt och barns rätt till utbildning. Grundskoleförvaltning anser att lagstiftaren bör väga in förslagets effekt på barn och ungas skolgång innan förslagen realiseras. För det fall en sänkning av straffbarhetsåldern sker tillstyrker grundskoleförvaltningen förslaget om att en sådan reglering ska vara tidsbegränsad. Grundskoleförvaltningen delar inte bedömningen att förslagen enbart kan leda till marginella kostnadsökningar för kommunerna.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta:

1. Grundskolenämnden godkänner förvaltningens yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

- Utkast till lagrådsremiss - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU251010 Remiss från Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
- Förslag till yttrande GRN 251023 Remiss från Justitiedepartementet - Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-10

Grundskolenämnden 2025-10-23

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar avseende den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare. I uppdraget ingick bland annat att överväga och, om lämpligt, lämna förslag på en sänkning av straffmyndighetsåldern. Utredningen, som tog namnet Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare, överlämnade den 28 januari 2025 sitt slutbetänkande Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11), vari det bland annat föreslogs att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år i vissa fall. Betänkandet har remissbehandlats och Malmö stad har yttrat sig. Grundskolenämnden lämnade över remissvar avseende slutbetänkandet till kommunstyrelsen den 3 april 2025.¹ Förslaget att sänka straffbarhetsåldern avstyrktes av såväl grundskolenämnden som Malmö stad.

Justitiedepartementet har nu tagit fram utkast till lagrådsremiss, i vilken det lämnas förslag som kompletterar förslagen i frågan om straffbarhetsåldern som lämnats i SOU 2025:11. Övriga förslag som lämnats av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare bereds vidare i Regeringskansliet.

Grundskoleförvaltningen har enbart beaktat de delar av utredningen som bedöms påverka grundskolenämndens verksamhetsområde.

Justitiedepartementet föreslår en särskild reglering för sänkt straffbarhetsålder

Justitiedepartementet framhåller alltjämt att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte är ett önskvärt förslag.² Det lyfts att det varken vore motiverat eller ändamålsenligt att vidta en så ingripande åtgärd som att sänka straffbarhetsåldern generellt när sänkningen görs för att möta mycket allvarliga brott som begås av ett mindre antal barn. Däremot föreslås att straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott. En sådan sänkning skulle enligt Justitiedepartementet ta sikte på den allvarliga brottsligheten som behöver adresseras, samtidigt som den inte träffar mindre allvarliga brott som ofta är ett uttryck för omognad och som inte kräver en straffrättslig påföljd. Justitiedepartementet föreslår därmed alltjämt att straffbarhetsåldern ska knytas till straffskalan på varje brotts nedre gräns.³ Det straffbara området bör begränsas till de allvarliga brott som typiskt sett

---

¹ GRF-2025-3098

² jfr SOU 2025:11

³ a.a.

kopplas till organiserad brottslighet. För att träffa denna brottslighet bör regleringen omfatta brott med minimistraff fängelse fyra år, samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Till skillnad från vad utredningen kom fram till i slutbetänkande SOU 2025:11 föreslår Justitiedepartementet att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör omfatta den som fyllt 13 år. Justitiedepartementet framhåller att Sverige befinner sig i ett mycket allvarligt läge. Brott begås av allt yngre barn och det dödliga våldet mot och av unga personer har ökat. Att 13- och 14-åringar kan begå allvarliga brott utan att kunna dömas till straffrättsligt ansvar riskerar att påverka tilltron till det straffrättsliga systemets legitimitet. Att göra det möjligt att döma 13- och 14-åringar kan dessutom minska konsekvenser av mänskligt lidande som brotten leder till. Justitiedepartementet lyfter att en sänkning av straffbarhetsåldern inte hindrar att stödinsatser samtidigt sätts in för barn i kriminalitet.

Grundskoleförvaltningen instämmer i Justitiedepartementets bedömning kring att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte vore ändamålsenligt eller önskvärt. Grundskoleförvaltningen är dock kritiska till Justitiedepartementets förslag om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern och att denna ska omfatta barn som fyllt 13 år. Grundskolenämnden ställde sig kritiska redan till utredningens förslag om en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.⁴ Grundskolenämnden lyfte då särskilt att ökat fokus borde läggas på tidiga och förebyggande åtgärder samt rehabiliterande åtgärder vid behov. Vidare lyftes att man inte såg att förslaget skulle ha någon effekt på de som anstiftar till att unga begår brott och ser därmed en större risk att grov brottslighet trycks ner i ytterligare yngre åldrar. Grundskolenämnden instämde inte i bedömningen om att risken för att allt yngre barn kommer att begå grova brott till följd av den föreslagna förändringen skulle vara ringa. Vidare efterlystes ett djupare resonemang från utredaren kring varför föreslagen förändring inte bedömdes eskalera denna utveckling.

Justitiedepartementets aktuella förslag om en mer långtgående sänkning än vad som föreslogs i SOU 2025:11 framstår inte som mer välmotiverat än vad som presenterades då. De resonemang som grundskolenämnden efterlyste då, och som bedöms vara av ännu större vikt när straffbarhetsåldern föreslås sänkas ytterligare ett år, saknas alltså.

Grundskoleförvaltningen avstyrker därför alltså förslaget om en särskild sänkning av straffbarhetsåldern.

---

⁴ Se GRF-2025-3098

Den som fyllt 13 år ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år

Ungdomspåföljderna är särskilt anpassade för unga lagöverträdare. Att påföljderna ungdomsvård, ungdomstjänst och ungdomsövervakning ska kunna tillämpas även på 13- och 14-åringar menar Justitiedepartementet därför framstår som lämpligt. Åldern är fortfarande en faktor som ska kunna tas hänsyn till vid påföljdsbestämmelsen. Att samtliga ungdomspåföljder blir aktuella även för 13- och 14-åringar innebär att även fängelse kan komma att aktualiseras.

I grundskolenämndens remissvar till SOU 2025:11 efterlystes ett fördjupat resonemang avseende de berörda barnens rätt till utbildning och hur denna ska kunna tillgodoses i och med de föreslagna förändringarna. Justitiedepartementet lyfter att en utredare tidigare i år har fått i uppdrag att ta fram förslag på nödvändiga författningsändringar för att barn och unga som döms till fängelse ska kunna tillgodoses sin rätt till utbildning samtidigt som Kriminalvården får förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig skolverksamhet.⁵ Intagna barns rätt till utbildning och deras skolplikt, menar Justitiedepartementet, omhändertas genom reformen om frihetsberövande påföljder för barn och unga samt genom den nämnda utredningen om Kriminalvårdens skolverksamhet.

Grundskoleförvaltningen anser alltjämt att lagstiftaren bör väga in förslagets effekt på barn och ungas skolgång innan förslagen kan realiseras. Inte enbart för att förslagen behöver vara förenliga med skolplikt och rätt till utbildning så som det regleras i 7 kap. skollagen (2010:800) och barnkonventionen, utan även för att en fullbordad skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna som ett barn kan få med sig i livet. Det är inte möjligt att ta ställning till om en sänkning av straffbarhetsåldern av nu aktuellt slag är lämplig om det inte först finns konkreta förslag på samt resonemang kring hur dessa barns rätt till utbildning ska kunna tillgodoses vid verkställighet av sådana påföljder. Grundskoleförvaltningen anser alltjämt att frågan om utbildning är allt för väsentlig för att överlåtas till verkställande myndighet.

Grundskoleförvaltningen avstyrker därför detta förslag, dels med hänsyn till förvaltningens inställning till förslaget om en särskild reglering, dels med hänsyn till det bristande resonemanget kring rätten till utbildning.

Samma regler som gäller för en misstänkt som fyllt 15 år ska tillämpas på den som fyllt 13 eller 14 år

Justitiedepartementets förslag innebär bland annat att 13- och 14-åringar ska kunna anhållas och häktas på samma sätt som den som fyllt 15 år, detta med hänsyn till att brottsmisstankar måste kunna utredas på ett effektivt sätt om straffbarhetsåldern sänks.

---

⁵ Ju 2025/00631

Enligt 23 a § lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) är tiden under vilken en misstänkt som inte har fyllt 18 år kan sitta häktad tre månader. I ett förslag som just nu bereds i Regeringskansliet föreslås att denna tid ska förlängas till fem månader.⁶ Justitiedepartementet anser inte att en sådan ändring utgör ett hinder mot att det aktuella förslaget.

Grundskoleförvaltningen vill här lyfta att det aktuella förslaget helt saknar resonemang kring hur de barn som berörs av förslaget ska kunna tillgodoses utbildning på ett fullgott och ändamålsenligt sätt. Justitiedepartementet framhåller att häktade personer under 18 år har rätt till fyra timmars kontakt med personal eller annan varje dag och att dessa kontakter till exempel kan vara med skola. Grundskoleförvaltningen menar här dock att en sådan kontakt är otillräckligt för att ersätta en fullvärdig skolgång för en 13- eller 14-åring. Att dessa barn potentiellt kan komma att sitta häktade i upp till fem månader kan innebära att relativt unga barn kan komma att gå miste om i princip en hel termins fullvärdig utbildning. Detta är särskilt allvarligt med hänsyn till vad grundskoleförvaltningen ovan lyft kring att skolgång är en mycket starkt betydande skyddsfaktor.

Grundskoleförvaltningen avstyrker därför detta förslag med hänsyn till förvaltningens inställning till förslaget om en särskild reglering, men också särskilt med hänsyn till det bristande resonemanget kring rätten till utbildning.

Tidsbegränsad lagstiftning

Justitiedepartementet menar att den negativa samhällsutveckling som föranleder förslaget pågår, och att det inte går att dra några slutsatser om hur framtiden kommer att utspela sig. Flera reformer införs just nu för att vända denna utveckling. Detta, tillsammans med faktumet att regleringen rör yngre barn, talar för att tidsbegränsa regleringen. Enligt aktuellt förslag bör regleringen tidsbegränsas och gälla i fem år.

För det fall resterande förslag träder i kraft tillstyrker grundskoleförvaltningen förslaget om att dessa ska vara tidsbegränsade.

Förslagets konsekvenser för kommuner

Justitiedepartementet menar att förslagen endast kommer leda till marginella kostnadsökningar för kommuner med hänsyn till att brott som begås av barn under 15 år redan idag ska utredas enligt 31 § LUL.

Enligt förslagen ska man kunna häkta barn i uppåt tre, eller potentiellt fem, månader. Ovan har grundskoleförvaltningen lyft att det är osannolikt att den utbildning som ges i häktet kan komma att motsvara en fullvärdig skolgång. Åtminstone går det i dagsläget inte att förstå hur en fullvärdig skolgång ska kunna ges med hänsyn till utkastets

---

⁶ SOU 2024:93

avsaknad av resonemang i frågan. När dessa barn kommer ut ur häktet är det enligt grundskoleförvaltningens bedömning därför sannolikt att det kommer behöva sättas in insatser i form av särskilt stöd och dylikt, eller till och med låta dessa barn gå om en årskurs. Detta kommer naturligt att leda till ökade administrativa kostnader för de berörda skolorna. Förslagen bedöms därmed innebära mer än enbart marginella kostnadsökningar för kommunerna.

Samordning av föreslagna förändringar

Precis som Justitiedepartementet anger finns det flertalet pågående eller nyligen avslutade statliga utredningar inom angränsande område. Grundskoleförvaltningen ser det som önskvärt att föreslagna förändringar inom området samordnas på ett vis som främjar en samlad implementering och underlättar för verkställande och/eller berörda aktörer.

Ansvariga

Helena Plantin Enhetschef

Anette Enhav Avdelningschef

Peter Lindberg Förvaltningschef